

zoeken ze met een eerbiedwaardige ijver, vaak echter met een bril, die vergrootglazen heeft; en de waardeering van wat aan de overzijde te zien is, heeft niet over.

Belangrijk voor ons is die lectuur dus, opdat we ons blijven rekenschap geven van de expansiedrift, die onze Roomsche mede-christenheid steeds blijft bezielen. Leerzaam, om ons in te scherpen, dat ook wij in onze arbeid de enthousiaste geestdrift voor het heerlijke van onze beginselen nooit vergeten te toonen in voorstelling en uitdrukkingswijze.

B. EBLING.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De Zending der Herrnhutters.

In de Chr. pers werd eenige weken geleden een schrijven gepubliceerd van het „Uitvoerend Comité Herrnhutter Zendingsjubileum“, met een bijlage, waarin het een en ander werd meegedeeld aangaande den zendingsarbeid der Broedergemeente.

Ook aan „De Reformatie“ werden deze stukken toegezonden met verzoek ze te plaatsen. Dat wij aan dit verzoek geen gevolg gaven, vond niet zijn oorzaak in onwelwillendheid; maar allereerst hebben onze lezers van de officiële stukken reeds kennis genomen in andere bladen; en bovendien lag het in onze bedoeling zelf een artikel over de zending der Broedergemeente te schrijven.

Stof voor zulk een artikel wordt ons o.a. overvloedig geboden in een boekje, dat als jubileumuitgave verscheen onder den titel: „Auf der Hut des Herrn“ met den ondertitel: „Rückblick auf zweihundert Jahre Herrnhuter Missionsgeschichte“. Schrijver is dr S. Baudert, zendingsdirecteur te Herrnhut.

Er is heel veel lectuur over de broedergemeente en haar zending; in grotere werken wordt in bijzonderheden afgedaald, en deze zijn meer bestemd voor de „vakmensen“; in de kleinere wordt een onderdeel van den arbeid besproken, maar ontbreekt een generaal overzicht. Maar voor een ieder, die gaarne in een kort bestek het geheel van het Herrnhutter zendingswerk voor zich wil hebben, is bovengenoemde jubileumuitgave uitstekend geschikt; en wij bevelen het dan ook hartelijk aan.

Het boekje is 150 bladzijden groot, maar als het met wat groter letter gedrukt was geworden, zou het gemakkelijk een boek van 300 blz. zijn geweest.

Dr Baudert is als zendingsdirecteur meer dan iemand anders thuis in het zendingswerk der Broeders; daardoor wordt het hem ook mogelijk de overweldigende hoeveelheid stof op doelmatige wijze te schiften, zoodat wij niet teveel krijgen, maar genoeg.

Zelden hebben wij zendingslectuur gelezen, welke zoo pakt en boeit als dit boekje. Wat ons van den arbeid wordt meegedeeld is meermalen een spannend drama; en zijt gij eenmaal begonnen te lezen, dan rust ge niet, voordat gij het „uit“ hebt.

Voegen wij er nog bij, dat talrijke fijne illustraties den tekst versieren en het slechts f1.50 kost, dan zijn wij met onze aanbeveling klaar.

De Broedergemeente is zonder tegenspraak de oudste zendingscorporatie. Er werd natuurlijk wel vóór 1732 aan zending gedacht en gedaan; de geschiedenis van ons eigen land leert dit; maar als in de 17e eeuw het Evangelie gepredikt wordt in ons Indië, worden deze „zendelingen“ door de Oost-Indische Compagnie betaald; van haar ontvangen zij hun instructies; en als de Compagnie in elkaar zakt, gaat ook de zending stuk. En al hebben met name de classes Amsterdam en Walcheren zich met het werk bemoeid, men kan toch niet zeggen, dat de Gereformeerde kerken zendingskerken waren.

De Broedergemeente was en is zendingsgemeente; zij leeft voor de zending. In haar midden, in haar hart is een geweldige expansiezucht; zij wil zich uitbreiden, of liever: zij wil het Evangelie van het Godslam verbreiden over heel de aarde. En merkwaardig is het, dat zij de moeilijkste, de onherbergzaamste streken en volken bij voorkour zocht.

Mede daaraan moet het wellicht worden toegeschreven, dat de vruchten van haar arbeid voor het menselijk oog niet zoo groot zijn, als wij na den ontzettend ingespannen arbeid en buitengewone zelfverloochening, met opoffering van de uitnemendste krachten, zouden hebben verwacht.

Ook was de zendingsmethode niet altijd de juiste. Dr Baudert erkent dit zelf. Neem maar de uitzending der eerste zendelingen in 1732, David Nitschmann en Leonhard Dober; zij zouden onder de negerslaven in West-Indië werken. Den 21en Augustus des morgens 3 uur verlieten zij Herrnhut; graaf van Zinzendorf bracht ze in zijn wagen tot Bauszen; en toen moesten ze zich maar redden; zij wandelden over Wernigerode en Hamburg naar Kopenhagen, waar zij op een schip den overtocht

naar St. Thomas moesten verdienen; als zij 13 Dec. in Tappus landden, hadden zij geen enkele aanwijzing hoe het werk te beginnen; zij zouden zich alleen laten leiden door den Geest van Christus!

Zoo gingen in 1768 zendelingen naar de Nicobaren, een eilandengroep tusschen Malakka en Sumatra, toentertijd in de macht van de Deensche Compagnie, maar zoodra de Herrnhutter zendelingen er waren, nam de Compagnie haar kooplieden weg, en droeg eenvoudig de zorg voor den handel aan de zendelingen op. Dat liep natuurlijk op niets uit; maar na de instorting van den handel moesten de zendelingen voor zichzelf zorgen; zij kenden de taal van het land niet, en waren ook niet in staat die te leeren; door tropische ziekten werden zij ernstig bezocht; soms kregen ze in verscheidene jaren geen berichten uit het vaderland; hun invloed op de inwoners was minder dan niets enz. In 1788 werd eindelijk de zending opgeheven, die aan 13 der 23 uitgezonden Broeders het leven had gekost, en de 10 overgeblevenen bezweken ook nog voor een groot deel; slechts een paar keerden terug naar hun vaderland.

Hoe aangrijpend is de historie der zending onder de Indianen!

In 1740 reeds werd er een aanvang gemaakt. Bij een bezoek van graaf van Zinzendorf in 1742 kon de doop aan de eerstelingen worden bediend. Geen zendingswerk leek ooit vruchtbaarder! En zie, alles werd vernietigd. Zoekt de schuld niet bij de Roodhuiden zelf, alsof deze door hun afkeerigheid van het Evangelie den arbeid onmogelijk maakten. Want het tegendeel was het geval. De oorzaak van de mislukking van hetgeen met zooveel zorg en liefde en zegen was opgebouwd, lag bij den „blanke“. Hoe treedt hier de heldengestalte van David Zeisberger naar voren! Vooral jonge menschen, die de Deutsche taal ietwat machtig zijn, moeten dit hoofdstuk lezen; het is spannend dan eenige reisbeschrijving of detectiveverhaal. Trouwens, dit boek bevat hoofdstuk na hoofdstuk, dat zich leent voor behandeling op onze vereenigingen van jongelingen en jongedochters.

Wij zeiden het reeds, dat de Broedergemeente voor de zending leefde; toen graaf van Zinzendorf stierf in 1760 waren er reeds 226 zendelingen naar verschillende arbeidsvelden uitgezonden geworden. En hoe vele honderden zijn niet na dien tijd gevolgd! Het is niet zoo, gelijk wel eens verteld wordt, dat ieder lid der gemeente verplicht is als zending uit te gaan. Men blijft vrij; en als men zich aanbiedt, wordt er strenge keur gehouden, de ernst der begeerte op de proef gesteld, en vooral met innige vroomheid nagegaan, of het naar den wil des Heeren is.

„De arbeid als geheel droeg een heroïsch karakter“, schrijft dr Baudert, en dit is niet overdreven.

Het ging soms voorspoedig met het werk; maar altijd werden de hoogste eischen gesteld aan de arbeiders, en met minder dan volle toewijding kon nimmer genoegen worden genomen; ja, de hoogste zelfverloochening was bijna altijd plicht. Dit beseffen wij temeer, als wij bedenken, in welke tijden de Broeders werkten, en in welke gebieden zij optraden.

En de zendelingen hebben hun zwaren arbeid kunnen blijven doen, omdat zij één waren en bleven met de gemeente, die hen had gezonden; zij werden gedragen door liefde en gebed, dag aan dag. Achter de zendelingen stond maar niet een groep van zendingsvrienden, doch de levende gemeente, en men moet naar den tijd der apostelen teruggaan, om een zelfde beeld te vinden van hetgeen ons de Broederzending te aanschouwen geeft.

Om deze oorzaak maakte de Broedergemeente vroeger ook geen propaganda voor haar arbeid. Er verschenen geen geschriften, geen circulaire, geen oproepen om steun enz. Met het resultaat van de zending bleef de buitenwereld zoo goed als onbekend. Alleen brachten de zendelingen bij hun terugkeer verslag uit in het midden der gemeente; en dat verslag droeg het karakter van een getuigenis.

Het is zoo, dat is nu veelszins anders geworden. Het werk groeide de Broeders volkomen boven het hoofd. Daarbij werd ook van andere zijde de zendingsarbeid ter hand genomen. De 18e eeuw ligt voor goed achter ons; de 19e, en nu de 20e eeuw, hebben hun eigen vragen en eischen, ook voor de Broederzending.

Aan dit feit wordt een afzonderlijk hoofdstuk gewijd. Indien wij goed luisteren, is het, alsof er een toon van weemoed klinkt in hetgeen dr Baudert hierover schrijft. Het gevaar dreigt ook voor de Herrnhutters, dat het werk meer methode wordt dan geloof. Hiertegen moet gewaakt worden. Maar nog altijd blijft dit zendingswerk een eigen, duidelijk uitgesproken karakter behouden, en een geheel eenige plaats innemen in het wereldzendingswerk onzer dagen.

Mee om deze oorzaak ook is iedereen dezen arbeid vriendelijk gezind. De Gereformeerde laat de Hervormde broeders voor hun eigen zendingswerk zorgen, maar voor de Herrnhutter-zending offert hij gaarne zijn penningke. Gelijk men weet, heeft de Broedergemeente te Zeist Suriname voor haar rekening genomen; maar zal zij voor Suriname kunnen zorgen, dan zullen de kerken in Nederland haar moeten helpen.

Blijke vooral met haar 200-jarigen zendingsarbeid, dat de Christenen in Nederland de Herrnhutter zending liefhebben en steunen willen; en worde haar arbeid te Suriname van den Heere rijkelijk gezegend.

J. D. W.

De innerlijke gedachte van het Esperanto.

In „Kerk en Wereld“ (Vrijzinnig) schrijft Dr H. de Jonge:

De Innerlijke Gedachte van het Esperanto is een schoone, een goddelijke gedachte. Maakte Jezus Christus onderscheid? Hij kon een Samaritaan prijzen boven den priester, als hij maar mensch was, met hart voor anderen, ook al was die ander dan een Jood. Voor Paulus waren Joden en Grieken en Romeinen immers ook één. Als ze maar geloofden. En zoo zagen wij: als zij maar God liefhebben hoven alles, en hun naaste als zichzelf — en die naaste, is in de wereld der Esperantisten evengoed de Belg als de Duitscher, evenzeer de Fransman als de Amerikaan.

Hier wordt toch wel wat al te gemakkelijk heengeredeneerd over de problemen der taal filosofie; b.v. over den samenhang tusschen volk en taal, en de doorwerking daarvan in wetenschap, kunst.

De Achilleshiel van God.

Uit een Schriftbeschouwing (waar, dat doet niet ter zake):

God grijpt hem aan in de sterkte van z'n zondigen aard, die als in boetetranen wegsmeelt, maar hij grijpt God aan in z'n Achilleshiel, in het zwak van z'n eeuwige Waarheid en Trouw, het eenige, maar dan ook het onfeilbare middel, om altijd over Hem te zegevieren.

Ik bedoel geen critiek, maar alleen een demonstratie van de eigen moeilijkheden van beelddraak, en van anthropomorphismen, die niet uit die van den bijbel voortgekomen zijn. De lezer heeft natuurlijk zoo begrepen, dat het gaat over Jakob aan den Jabbok, Pniël.

Boven-kerkelijkheid, of nieuwe kerk?

Onder het opschrift „Waar het op uitloopt“ geeft Dr Van Es in „Leeuwarder Kerkbode“ eerst een bericht van het Ned. Chr. Persbureau verder:

De op 5 Dec. 1897 opgerichte Stadsevangelië „Jeruël“ te Gouda besloot in een op 18 April j.l. gehouden buitengewone vergadering om de vereeniging om te zetten in een Vrijen Evangelischen „Kring“ met het doel zoo te komen tot de stichting van een Vrije Evangelische gemeente met in de toekomst een eigen predikant.

Men meldt ons, dat deze omzetting geen principiële verandering beteekent. Het voornemen bestond reeds lang, om dezen stap te doen en de arbeid van „Jeruël“ bewoog zich reeds lang in deze richting, zoodat bijv. op de vergadering van den Bond van Vrije Evangelische gemeenten in Nederland in 1931 de aansluiting van den kring te Gouda reeds door Dr Joh. van Petegem, predikant te Hilversum, kon aangekondigd worden. De omzetting is met algemeene stemmen er thans doorgestaan. De financiële toestand van de wordende gemeente is goed; ze heeft reeds dadelijk een mooi eigen gebouw.

Vervolgens teekent het blad hierbij aan:

Het is misschien eens goed daarop te wijzen. Er zijn van die bewegingen tegenwoordig, die de houding aannemen van boven alle kerkelijk verschil te staan, en eindigen met..... een nieuwe kerk te stichten. De zich noemende Vrije Evangelische Gemeenten schijnen in deze richting een bijzonder groote activiteit te ontwikkelen. We hoorden zelfs van een verdeling van het land in bepaalde districten, waarin de actie dan aan bepaalde predikanten zou zijn opgedragen.

In hoever dit juist is, laten we rusten. Het zal echter wel geraden zijn juist deze beweging in het oog te houden. Ook van andere hoogst opmerkelijke verschijnselen werd ons mededeeling gedaan, waarop we ook een volgende maal eens het licht willen laten vallen.

Gereformeerde menschen hebben wel den naam van in zulke dingen goed de oogen open te hebben.

Kan dit in dit opzicht wel van allen gezegd worden?

Om over na te denken. Copie stond, gelijk men be-grijpt, in „Geref. Kerkbl. Leeuwarden“.

„Rijkelijk veel macht van menschen“.

Dr K. J. Brouwer schrijft in het „Algemeen Weekblad“:

De missionaire predikanten van de zending der Gereformeerde Kerken op Midden-Java hebben zich bij de instelling van den M. A. niet doen vertegenwoordigen. Deze wordt in het door hen daarover gepubliceerde stuk eenigszins tendentieus „Synodaal bestuur“ genoemd. En een hunner, Dr van Dijk, schrijft er over: „Het doet ons leed, dat aan die organisatie zulk een vorm werd gegeven, dat daardoor o.i. de plaatselijke Kerken van haar rechten en vrijheid worden beroofd, en aan menschen (een bestuur) een macht gegeven wordt in de Kerk des Heeren, die hun niet toekomt“.

Het is daarom niet ondienstig hier te zien, hoe het in de zending der Gereformeerde Kerken toegaat.

waar de
reeds in
daar de
aantal
zendings-
hen ge-
gaven h
die dien
daartoe
des Wos
gunstig
land, d
waar de
zonden
dus, ten
Delft of
of niet
de zen
dat de
Dienare
natuurl
looven k
lijk veel
de Kerk
Men
zucht to
hoe nete
die in d
opgevoe
sche br
Javaans

Het bez
zeggen: i
die hun
is hier
toe, zich

Dezelfde

Daarna
geland.
een eige
Ziedaar
christel
rentie v
Andel i
Refere
Zending
dedigd.
kerkvor
Christus
De Kerk
door en
legde d
nationa
is naar
maar sw
Voor
komend
kerk. T
den vo
verschil
samenw
leven e
En in
Kerk...
Kerk er
ter spr
grote
in het
over we
lijk op
Christus

Als er
deze alti
als „Kerk
gescheide
ginselen

In een
in het „C
over de
heer:

We e
dan zoo
heid is
soms? I
gaat de
verder
antwoor

Dan vol
beperking
Het is
Sanders o
den heeft
zijn. Maar
over apre
vormighe
ketter van
kwaadspr

In het
„Organist
der Paau

Zullen
Eeredien
wat is
Hoe d
de kerk